

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST — REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

[C – 2020/30986]

Ministeriële omzending. — Ordonnantie van 05.07.2018

Geachte dames en heren burgemeesters en schepenen,

Geachte dames en heren voorzitters van de bestuursraden van intercommunales,

Geachte dames en heren voorzitters van de raden van bestuur van autonome gemeentebedrijven,

Geachte dames en heren voorzitters van de raden van bestuur van (meer)gemeentelijke vzw's,

Geachte dames en heren,

Op 1 september 2018 is de ordonnantie van 5 juli 2018 betreffende de specifieke gemeentelijke bestuursvormen en de samenwerking tussen gemeenten in werking getreden.

Deze tekst heeft hoofdzakelijk als doel de organieke regels en het toezichtstelsel te bepalen die van toepassing zijn op de autonome gemeentebedrijven, intercommunales en (meer)gemeentelijke vzw's.

Alvorens deze ordonnantie van kracht werd, heeft mijn administratie de gemeentelijke overheid van de negentien Brusselse gemeenten verzocht een referentiepersoon aan te wijzen, die als contactpersoon zal fungeren tussen de gewestelijke administratie (Brussel Plaatselijke Besturen) en de gemeenten.

Het opzetten van dit 'expertennetwerk' heeft een aantal praktische en juridische problemen aan het licht gebracht die de uitvoering van de ordonnantie zou kunnen veroorzaken. Ik vond het dus wenselijk, opdat alle betrokken spelers de ordonnantie eenvormig zouden interpreteren en toepassen, deze interpretatieve omzending te stellen.

I. AUTONOME GEMEENTEBEDRIJVEN - TITEL II – HOOFDSTUK 2 – ARTIKELEN 5 TOT 31**ARTIKEL 8, § 3 : Samenstelling van de raad van bestuur**

De bepaling : « § 3. De gemeenteraad stelt de leden van de raad van bestuur van het autonoom gemeentebedrijf aan zoals wordt bepaald in de statuten.

Het aantal leden van de raad van bestuur bedraagt maximaal de helft van het aantal gemeenteraadsleden, met een maximum van elf. Een meerderheid van de leden van de raad van bestuur zijn gemeenteraadsleden. De zetelverdeling in de raad van bestuur gebeurt overeenkomstig de artikelen 56 en volgende van het Brussels gemeentelijk Kieswetboek. Wanneer politieke fracties die deel uitmaken van de gemeenteraad niet vertegenwoordigd zijn, wordt de raad van bestuur uitgebreid met een bestuurderszetel. De bijkomende zetel wordt aan een niet-vertegenwoordigde fractie toegewezen, voor zover de samenstellende delen van die fractie elk individueel de democratische beginselen en regels aanvaarden en zich daaraan houden.

De raad van bestuur mag niet bestaan uit meer dan twee derde leden van hetzelfde geslacht.

De raad van bestuur kiest een voorzitter en een ondervoorzitter uit zijn leden. De voorzitter mag niet afkomstig zijn uit de groep verkozen gemeenteraadsleden. De ondervoorzitter moet behoren tot de groep van bestuurders die is aangesteld uit verkozen gemeenteraadsleden. Bij gelijkheid van stemmen in de raad van bestuur is de stem van de voorzitter doorslaggevend. »

a) Artikel 8, § 3 tweede lid – De verhoudingsgewijze verdeling van de zetels

Arikel 8, § 3, tweede lid, van de ordonnantie garandeert de verhoudingsgewijze vertegenwoordiging, in de raad van bestuur, van de verschillende politieke fracties van de gemeenteraad.

Daartoe wordt verwezen naar artikel 56 van het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek, dat inhoudt dat voor deze verhoudingsgewijze verdeling rekening gehouden wordt met de "lijsten" (en niet met de "politieke fractie").

SERVICE PUBLIC RÉGIONAL DE BRUXELLES

[C – 2020/30986]

Circulaire ministérielle. — Ordonnance du 05.07.2018

Mesdames, Messieurs les Bourgmestres et Echevins,

Mesdames, Messieurs les membres des conseils d'administration des intercommunales,

Mesdames, Messieurs les membres des conseils d'administration des régies communales autonomes,

Mesdames, Messieurs les membres des conseils d'administration des asbl communales et pluricommunales,

Mesdames, Messieurs,

Le 1er septembre 2018 est entrée en vigueur l'ordonnance du 5 juillet 2018 relative aux modes spécifiques de gestion communale et à la coopération intercommunale.

Ce texte a principalement pour objectif de déterminer les règles organiques et le régime de tutelle applicables aux régies communales autonomes, aux intercommunales, et aux asbl communales ou pluricommunales.

Avant l'entrée en vigueur de cette ordonnance, mon administration a pris le soin de solliciter les dix-neuf communes bruxelloises afin que les autorités communales désignent une personne de référence, chargée d'être le point de contact entre l'administration régionale (Bruxelles Pouvoirs Locaux) et les communes.

La mise en place de ce « réseau d'experts » a permis de mettre en lumière un certain nombre de difficultés pratiques et juridiques que la mise en œuvre de l'ordonnance est susceptible d'engendrer. J'ai donc jugé opportun, afin de répondre aux interrogations relayées par vos représentants et dans le souci d'assurer à l'ordonnance une interprétation et une application uniforme, par l'ensemble des acteurs concernés, d'élaborer la présente circulaire interprétative.

I. LES REGIES COMMUNALES AUTONOMES - TITRE II – CHAPITRE 2 – ARTICLES 5 à 31**ARTICLE 8 § 3 : La composition du conseil d'administration**

La disposition : « § 3. Le conseil communal désigne les membres du conseil d'administration de la régie communale autonome conformément aux modalités fixées par les statuts.

Le conseil d'administration est composé de la moitié au plus du nombre de conseillers communaux, sans que ce nombre puisse dépasser onze. La majorité du conseil d'administration est composée de membres du conseil communal. La répartition des sièges au conseil d'administration est réalisée conformément aux articles 56 et suivants du Code électoral communal bruxellois. En cas d'absence de représentation de groupes politiques représentés au conseil communal, le conseil d'administration se voit augmenté par un siège d'administrateur. Le siège supplémentaire est octroyé à un groupe non représenté pour autant que les composantes de ce groupe acceptent, chacune individuellement, les principes et les règles de la démocratie et s'y conforment.

Le conseil d'administration ne peut comporter plus de deux tiers de membres du même sexe.

Le conseil d'administration choisit un président et un vice-président parmi ses membres. Le président ne peut être issu du groupe des conseillers communaux élus. Le vice-président doit ressortir au groupe des administrateurs désignés parmi les conseillers communaux élus. En cas de partage de voix au sein du conseil d'administration, la voix du président est prépondérante. »

a) Article 8 § 3 alinéa 2 - La répartition proportionnelle des sièges

L'article 8, § 3, alinéa 2 de l'ordonnance garantit la représentation proportionnelle, au sein du conseil d'administration, des différentes factions politiques du conseil communal.

Pour ce faire, il est renvoyé à l'article 56 du code électoral communal bruxellois, lequel implique que l'on tienne compte, pour établir ladite répartition proportionnelle, des « listes » (et non des « groupes politiques »).

Interpretatie :

Als een gemeenteraadslid na zijn verkiezing op een lijst beslist over te stappen naar een andere "politieke fractie" binnen de gemeenteraad, is het bijgevolg belangrijk zich te houden aan de termen van het Gemeentelijk Kieswetboek, en voor de verhoudingsgewijze samenstelling van de raad van bestuur van het gemeentebedrijf rekening te houden met de lijsten die de kiezers ter stemming zijn voorgelegd.

b) Artikel 8, § 3 – De gegarandeerde vertegenwoordiging van de oppositie

Artikel 8, § 3 bevat ook een regel die de oppositie in de gemeenteraad een vertegenwoordiging garandeert in de raad van bestuur van het gemeentebedrijf.

Interpretatie :

Het gaat er wel degelijk om één bestuurderszetel toe te voegen. Met andere woorden, het gaat er geenszins om een bijkomende zetel toe te kennen per niet-vertegenwoordigde politieke fractie: de gewaarborgde vertegenwoordiging komt er om de oppositie een stem te geven, en niet ter vertegenwoordiging van de afzonderlijk bekeken politieke fracties.

ARTIKEL 8, § 4, eerste lid – Definitie van de notie "dagelijks beheer"

De bepaling : « § 4. Het directiecomité is belast met het dagelijks beheer, met de vertegenwoordiging met betrekking tot dat beheer en met de uitvoering van de beslissingen van de raad van bestuur. Het bestaat uit een gedelegeerd bestuurder en maximaal vier bestuurders-directeuren die door de raad van bestuur worden aangesteld in eigen midden. »

Ik stel voor om de definitie van dagelijks beheer te laten aansluiten bij de definitie die nu op verschillende plaatsen in het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen is opgenomen:

« Het dagelijks bestuur omvat zowel de handelingen en de beslissingen die niet verder reiken dan de behoeften van het dagelijks leven van de vennootschap, als de handelingen en de beslissingen die, ofwel om reden van hun minder belang dat ze vertonen ofwel omwille van hun spoedeisend karakter, de tussenkomst van het bestuursorgaan niet rechtvaardigen. »

II. GEMEENTELIJKE VZW'S - TITEL III – ARTIKELEN 32 tot 48**ARTIKEL 32 - De identificatie van de gemeentelijke vzw's**

De bepaling: « Art. 32. § 1. Een gemeente kan rechtstreeks of onrechtstreeks een vzw oprichten in de zin van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen, waarvan de activiteiten voorzien in de uitvoering van taken van gemeentelijk belang.

§ 2. Een gemeente kan rechtstreeks of onrechtstreeks deelnemen in een vzw waaraan zij een welomschreven opdracht van gemeentelijk belang delegeert.

§ 3. Deze verenigingen worden hierna gemeentelijke vzw's genoemd. »

Een van de voornaamste problemen die de aandacht van de wetgever hebben getrokken is de kwalificatie van een vzw als gemeentelijke vzw, wat de toepassing van een reeks organieke en werkingsregels met zich meebrengt, alsook een toezichtstelsel.

Artikelen 32 en 33 van de ordonnantie zijn de twee bepalingen waarop gesteund moet worden om te beslissen of een vzw binnen het toepassingsgebied van de ordonnantie valt.

Artikel 32 van de ordonnantie verleent een gemeente toestemming om een vzw op te richten of eraan deel te nemen als effectief lid, voor zover de activiteiten van deze vzw het gemeentelijke belang dienen.

Interpretatie:

Met 'oprichting' wordt de hypothese bedoeld dat een nieuwe rechtspersoon wordt opgericht op basis van een uitdrukkelijke beslissing van de gemeenteraad.

Met 'deelname' worden situaties bedoeld waarin de gemeente effectief lid wordt van een bestaande vzw, in tegenstelling tot de hoedanigheid van toetredend lid.

Gezien de grote verscheidenheid aan technieken die door gemeenten worden gebruikt om een vzw op te richten of eraan deel te nemen, moet worden verduidelijkt dat de hoedanigheid van de gemeente als effectief lid wordt beschouwd door de aanwezigheid van de gemeente als rechtspersoon in de organen van de vzw (algemene vergadering, raad van bestuur, orgaan waaraan het dagelijks bestuur is gedelegeerd), alsook de aanwezigheid van de gemeente als effectief lid door de tussenkomst van haar rechtstreekse vertegenwoordigers (bijvoorbeeld wanneer de burgemeester zetelt als voorzitter van de raad van bestuur

Interprétation :

Par conséquent, quand bien même un conseiller communal aurait-il décidé, après son élection sur une liste, de rejoindre un autre « groupe politique » au sein du conseil communal, il importe de s'en tenir aux termes du code électoral communal et de tenir compte, en vue de respecter la composition proportionnelle du conseil d'administration de la région, des listes qui ont été présentées aux suffrages du corps électoral.

b) Article 8 § 3 - La représentation garantie de l'opposition

L'article 8, § 3 contient également une règle visant à garantir à l'opposition au sein du conseil communal une représentation au sein du conseil d'administration de la région.

Interprétation :

Il s'agit bien d'ajouter un seul siège d'administrateur. Autrement dit, il ne s'agit nullement d'accorder un siège supplémentaire par groupe politique non représenté : la garantie de représentation est établie au bénéfice de l'opposition, et non des groupes politiques envisagés individuellement.

ARTICLE 32 § 4, alinéa 1er – Définition de la notion de gestion journalière

La disposition : « § 4. Le comité de direction est chargé de la gestion journalière, de la représentation quant à cette gestion, ainsi que de l'exécution des décisions du conseil d'administration. Il est composé d'un administrateur délégué et, au maximum, de quatre administrateurs directeurs nommés par le conseil d'administration en son sein. »

Je suggère de calquer la définition de la gestion journalière sur celle qui figure désormais à divers endroits du Code des sociétés et associations, et qui est formulée comme suit :

« La gestion journalière comprend aussi bien les actes et les décisions qui n'excèdent pas les besoins de la vie quotidienne de la société que les actes et les décisions qui, soit en raison de leur intérêt mineur qu'ils représentent soit en raison de leur caractère urgent, ne justifient pas l'intervention de l'organe d'administration. »

II. LES ASBL COMMUNALES - TITRE III – ARTICLES 32 à 48**ARTICLES 32 - L'identification des asbl communales**

La disposition : « Art. 32. § 1er. Une commune peut créer, directement ou indirectement, une ASBL au sens de la loi du 27 juin 1921 sur les associations sans but lucratif, les fondations, les partis politiques européens et les fondations politiques européennes, dont les activités consistent en l'exécution de tâches d'intérêt communal.

§ 2. Une commune peut participer, directement ou indirectement, à une ASBL à qui elle délègue l'exécution d'une mission d'intérêt communal bien définie.

§ 3. Ces associations sont dénommées ci-après ASBL communales. »

L'une des principales difficultés qui ont retenu l'attention du législateur est la qualification d'une asbl en tant qu'asbl communale, ce qui entraîne l'application d'une série de règles organiques et de fonctionnement, ainsi que d'un régime de tutelle.

Les articles 32 et 33 de l'ordonnance sont les deux dispositions sur lesquelles il convient de s'appuyer pour déterminer si une asbl entre dans le champ d'application de l'ordonnance.

L'article 32 de l'ordonnance autorise une commune à créer une asbl ou à y participer en tant que membre effectif, pour autant que les activités de cette asbl relèvent de l'intérêt communal.

Interprétation :

Par « création », l'on vise l'hypothèse où une nouvelle personne morale est créée sur base d'une décision expresse du conseil communal.

Par « participation », sont visées les situations où la commune devient membre effectif d'une asbl existante, par opposition à la qualité de membre adhérent.

Compte tenu de la grande variété des techniques utilisées par les communes pour créer une asbl ou y participer, il importe de préciser que la qualité de membre effectif de la commune s'apprécie tant par la présence de la commune, en tant que personne morale, dans les organes de l'asbl (assemblée générale, conseil d'administration, organe auquel est déléguée la gestion journalière) que par la présence de la commune en qualité de membre effectif à l'intervention de ses représentants directs (par exemple, lorsque le Bourgmestre siège, en cette qualité, en tant que Président du Conseil d'administration et membre de

en als lid van de algemene vergadering). Het zou immers niet mogelijk zijn dat lokale openbare mandatarissen (burgemeester, schepenen of gemeenteraadsleden) in hun hoedanigheid van openbare mandataris zitting zouden hebben in een orgaan van een vereniging, zonder dat zij belast zouden zijn met de vertegenwoordiging van de gemeentelijke instelling, waarvan zij zich binnen de vereniging als mandataris hebben aangemeld. De gemeente is echter "vertegenwoordigd" omdat zij, via haar vertegenwoordiger(s), effectief lid is van de vereniging. Met andere woorden, de mandatarissen handelen niet in hun eigen naam, maar in dat van de gemeente. De hoedanigheid van een openbaar mandataris in de organen van een vereniging wordt beoordeeld aan de hand van de statuten van de vereniging.

Deze interpretatie, waarbij enkel wordt rekening gehouden met het effectief lid, is gebaseerd op de voorbereidende werkzaamheden van de ordonnantie, die het volgende bepalen:

"De gemeente kan ook beslissen deel te nemen aan een bestaande vzw.

De term 'deelnemen' is gebruikt in plaats van de term 'toetreden', want het gaat erom in het algemeen de gevallen te beogen waarbij de gemeente effectief lid wordt van een vzw. De term 'toetreding' riskeert verwarring te veroorzaken met het feit dat men toetreden lid kan worden van een vzw."

Dit onderscheid is een afspiegeling van artikel 9:3, § 2 van het wetboek van vennootschappen en verenigingen, dat benadrukt dat toetredende leden van een vzw derden blijven ten overstaan van die vzw. Als de gemeente gewoon toetreedt tot een vzw, kan dit deze vzw zeker geen gemeentelijk karakter bezorgen in de zin van de ordonnantie van 5 juli 2018.

Interpretatie:

Daaruit vloeit voort dat de 'symbolische' deelname van een gemeente aan een vzw, als toetredende lid, om het project gedragen door de vzw in kwestie 'moreel' te steunen, maar waarbij er voor de rest formeel geen band ontstaat tussen de gemeente en de vzw, niet leidt tot de conclusie dat de betrokken vzw een gemeentelijke vzw is.

Zowel de oprichting van een gemeentelijke vzw als de deelname van de gemeente aan een dergelijke vereniging vereisen een uitdrukkelijke beslissing van de gemeenteraad, op basis van artikel 117, eerste lid van de Nieuwe Gemeentewet of meer bepaald wanneer de gemeente vertegenwoordigers moet aanwijzen op grond van artikel 120, § 2, van de Nieuwe Gemeentewet.

Volgens de formule gehanteerd in § 3 van artikel 32, "Deze verenigingen worden hierna gemeentelijke vzw's genoemd."

Interpretatie:

Zonder dat het nodig is een beroep te doen op de criteria vastgesteld door artikel 33 van de ordonnantie, die we hierna zullen onderzoeken, moet bijgevolg elke vzw die opgericht wordt op basis van een beslissing van de gemeenteraad of elke vzw waaraan een gemeente 'deelneemt' in de voornoemde zin, beschouwd worden als een gemeentelijke vzw, en wordt het rechtsstelsel waarin de ordonnantie voorziet erop toegepast.

ARTIKEL 33 – Bij gebrek aan een uitdrukkelijke beslissing van de gemeenteraad, gebruik van vermoedens

De bepaling: "Art. 33. Een vzw wordt geacht gemeentelijk te zijn wanneer zij aan minstens een van de volgende voorwaarden voldoet :

1° één of meerdere van zijn bestuursorganen is voor meer dan de helft samengesteld uit leden van de gemeenteraad of leden voorgedragen door de gemeenteraad;

2° de gemeente of haar rechtstreekse of onrechtstreekse vertegenwoordigers beschikken over de meerderheid van de stemmen in één of meerdere bestuursorganen;

3° de gemeente neemt het grootste deel van het structureel tekort van de vzw of van het vereffeningspassief op zich.

In de gevallen bepaald in de punten 1° en 2° zetelen de gemeenteraadsleden of de door hen voorgedragen leden in de organen van de gemeentelijke vzw als vertegenwoordigers van de gemeente. De statuten van de gemeentelijke vzw vermelden dat op dezelfde manier. »

Artikel 33 van de ordonnantie vult artikel 32 aan, **in die zin dat het ondergeschikt aan dat artikel van toepassing is**, als er geen enkele uitdrukkelijke beslissing van de gemeenteraad bestaat waardoor de vzw kan worden beschouwd als opgericht door de gemeente of waardoor er beschouwd kan worden dat de gemeente formeel beslist heeft effectief lid van de vzw te worden, in de omstandigheden

l'assemblée générale). Il ne pourrait se concevoir, en effet, que des mandataires publics locaux (Bourgmestre, échevins ou conseillers communaux) siègent en leur qualité de mandataires publics au sein d'un organe d'une association, sans qu'ils ne soient chargés de représenter l'institution communale, dont ils se revendiquent mandataires au sein de l'association. Or, si la commune est « représentée », c'est précisément qu'elle est, par l'intermédiaire de son ou de ses représentants, membre effectif de l'association. Autrement dit, les mandataires n'agissent pas en leur nom propre, mais en celui de la commune. La qualité en laquelle siège un mandataire public au sein des organes d'une asbl s'apprécie au regard des statuts de l'association.

Cette interprétation, selon laquelle seule la qualité de membre effectif est prise en considération, se fonde sur les travaux préparatoires de l'ordonnance, selon lesquels :

« La commune peut également décider de participer à une ASBL existante.

Le terme « participer » a été utilisé au lieu du terme « adhérer » car il s'agit de viser de manière générale les cas dans lesquelles la commune devient membre effectif d'une ASBL. Le terme « adhésion » risque de créer la confusion avec le fait que l'on puisse devenir membre adhérent d'une ASBL. »

Cette distinction fait écho à l'article 9 :3, § 2 du code des sociétés et associations qui met bien en avant le fait que les membres adhérents d'une asbl demeurent des tiers à son égard. A l'évidence, la simple adhésion de la commune à une asbl ne pourrait donc conférer à cette dernière un caractère communal au sens de l'ordonnance du 5 juillet 2018.

Interprétation :

Il s'en déduit que la participation « symbolique » d'une commune à une asbl, en tant que membre adhérent, dans le but de soutenir « moralement » le projet porté par l'asbl concernée, sans autrement formaliser les liens entre la commune et l'asbl, ne conduit pas à la conclusion que l'asbl concernée est une asbl communale.

La création d'une asbl communale comme la participation d'une commune à une telle association requièrent une décision expresse du conseil communal, sur la base de l'article 117, alinéa 1er de la NLC ou, plus spécifiquement lorsqu'il s'agit pour la commune de désigner des représentants, sur base de l'article 120, § 2 de la Nouvelle loi communale.

Suivant la formule employée au § 3 de l'article 32, « ces associations sont dénommées ci-après ASBL communales ».

Interprétation :

Par conséquent, **sans qu'il soit nécessaire de recourir aux critères établis par l'article 33 de l'ordonnance** – que nous examinerons ci-après – chaque asbl qui est créée sur base d'une décision du conseil communal ou chaque asbl à laquelle une commune « participe », au sens précité, doit être considérée comme une asbl communale et se voir appliquer le régime juridique prévu par l'ordonnance.

ARTICLE 33 - A défaut d'une décision expresse du Conseil communal, le recours aux présomptions

La disposition : « Art. 33. Une ASBL est réputée communale dès qu'elle remplit au moins une des conditions suivantes :

1° un ou plusieurs de ses organes est composé, pour plus de la moitié, des membres du conseil communal ou de membres proposés par le conseil communal;

2° la commune ou ses représentants directs ou indirects disposent de la majorité des voix dans un ou plusieurs organes de gestion;

3° la commune prend en charge la majeure partie du déficit structurel de l'ASBL ou du passif de liquidation.

Dans les hypothèses prévues aux points 1° et 2°, les conseillers communaux ou les membres proposés par eux siègent dans les organes de l'ASBL communale en tant que représentants de la commune. Les statuts de l'ASBL communale le mentionnent identiquement. »

L'article 33 de l'ordonnance est un complément de l'article 32, **en ce sens qu'il s'applique subsidiairement à celui-ci**, lorsqu'aucune décision expresse du conseil communal ne permet de considérer que l'asbl a été créée par la commune ou que la commune a formellement décidé d'en devenir membre effectif, dans les conditions rappelées ci-dessus. C'est en ce sens qu'il faut comprendre le commentaire de cette

waaraan hierboven herinnerd werd. Zo moet het commentaar over deze bepaling in de voorbereidende werkzaamheden geïnterpreteerd worden, namelijk “De bepaling heeft als doel de bestaande praktijk-situaties te vatten [...]”.

Als het gemeentelijke karakter van een vzw niet kan worden afgeleid uit een uitdrukkelijke beslissing van de gemeenteraad of uit een uitdrukkelijke vermelding in de statuten van de vzw dat de gemeente effectief lid is, zullen de criteria vastgesteld door artikel 33, indien van toepassing, een dergelijke identificering mogelijk maken.

Het bestaan van deze ondergeschikte criteria was de wil van de wetgever om het fenomeen van de gemeentelijke vzw's volledig te vatten, aangezien er is vastgesteld dat het bijzonder veelzijdig is en dat een zeker aantal vzw's waarvan het gemeentelijke karakter onbetwistbaar is nochtans de gemeente als zodanig of haar vertegenwoordigers, die duidelijk als vertegenwoordigers van de gemeente zijn aangewezen, niet tot hun effectieve leden rekenen.

Het is om deze vzw's te identificeren dat de wetgever criteria heeft vastgesteld die het mogelijk maken een gemeentelijke vzw te kwalificeren, ook in gevallen waarin de gemeente er eigenlijk geen effectief lid van is.

Analyse van de criteria vastgelegd in artikel 33:

De criteria die het mogelijk maken het gemeentelijke karakter van een vzw te achterhalen, vastgesteld in artikel 33 van de ordonnantie, zijn alternatief.

Criterium 1 : Het eerste criterium luidt als volgt: “één of meerdere van [de] bestuursorganen [van de vzw] is voor meer dan de helft samengesteld uit leden van de gemeenteraad of leden voorgedragen door de gemeenteraad”.

Interpretatie:

Dit criterium levert **geen interpretatieproblemen** op, behalve dat onder ‘orgaan’ de algemene vergadering en de raad van bestuur van de vzw of het gedelegeerd orgaan voor het dagelijks bestuur zoals bedoeld in artikel 9:10 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen verstaan moet worden, met uitsluiting van elk orgaan, niet voorzien door de wetgeving, dat op beslissing van de vzw zou zijn opgericht.

Criterium 2 : Het tweede criterium luidt als volgt: “de gemeente of haar rechtstreekse of onrechtstreekse vertegenwoordigers beschikken over de meerderheid van de stemmen in één of meerdere bestuursorganen”.

Interpretatie:

Onder rechtstreekse vertegenwoordigers van de gemeente moet verstaan worden de leden van het college van burgemeester en schepenen of gemeenteraadsliden die zetelen in de algemene vergadering, de raad van bestuur of het gedelegeerd orgaan voor het dagelijks bestuur.

De onrechtstreekse vertegenwoordigers van de gemeente daarentegen zijn zij die niet beschikken over een politiek mandaat bij de gemeente, maar die op een of andere wijze door de gemeentelijke autoriteiten zijn aangewezen om zitting te nemen in de algemene vergadering, de raad van bestuur of het gedelegeerd orgaan voor het dagelijks bestuur.

Criterium 3 : Het derde criterium luidt als volgt: “de gemeente neemt het grootste deel van het structureel tekort van de vzw of van het vereffeningspassief op zich.”

Dit derde criterium is het meest ingewikkelde.

Zo moet het ‘tekort’ (a), het ‘structurele tekort’ (b) en wat we moeten verstaan onder ‘het grootste deel’ van het structurele tekort (c) en tenslotte ‘het grootste deel van het vereffeningspassief’ (d) gedefinieerd worden.

a) Het tekort

De wetgever heeft het structurele tekort niet omschreven in de context van de gemeentelijke vzw's.

Als de wetgever een begrip gebruikt in een wettekst niet omschrijft, en de voorbereidende werkzaamheden de betekenis en reikwijdte van dit begrip niet voldoende verduidelijken, dan moeten ze geïnterpreteerd worden rekening houdend met hun gebruikelijke betekenis (zie Raad van State, nr. 223.400 van 6 mei 2013 en Raad van State, nr. 228.750 van 14 oktober 2014).

disposition figurant dans les travaux préparatoires, lequel précise que « L'objectif de la disposition est d'appréhender les situations pratiques existantes [...] ».

Ainsi, à défaut de pouvoir identifier le caractère communal de l'asbl par une décision expresse du conseil communal ou par une mention expresse dans les statuts de l'asbl de la qualité de membre effectif de la commune, les critères établis par l'article 33 permettront, le cas échéant, une telle identification.

L'existence de ces critères subsidiaires s'explique par la volonté affichée par le législateur d'appréhender de façon complète le phénomène des asbl communales, dont il a été constaté qu'il était particulièrement protéiforme et qu'un certain nombre d'asbl, dont le caractère communal est incontestable, ne comprennent cependant pas, parmi leurs membres effectifs, la commune en tant que telle ou ses représentants, clairement identifiés comme mandataires de la commune.

C'est dans le but d'identifier ces asbl que le législateur a entendu définir des critères permettant de qualifier une asbl communale lorsque la commune n'est pas, à proprement parler, membre effectif de celle-ci.

Analyse des critères établis à l'article 33 :

Les critères permettant d'identifier le caractère communal d'une asbl, fixés par l'article 33 de l'ordonnance, sont alternatifs.

Critère 1 : Le premier critère est libellé comme suit : « un ou plusieurs [des] organes [de l'asbl] est composé, pour plus de la moitié, des membres du conseil communal ou de membres proposés par le conseil communal ».

Interprétation :

Ce critère ne pose aucun problème d'interprétation, si ce n'est qu'il y a lieu d'entendre par « organe » l'assemblée générale et le conseil d'administration de l'asbl, ou l'organe délégué à la gestion journalière, visé par l'article 9 :10 du Code des sociétés et associations, à l'exclusion de tout autre organe, non prévu par la législation, que l'asbl aurait décidé d'établir.

Critère 2 : Le deuxième critère est libellé comme suit : « la commune ou ses représentants directs ou indirects disposent de la majorité des voix dans un ou plusieurs organes de gestion. »

Interprétation :

Les représentants directs de la commune doivent s'entendre des membres du collège des bourgmestre et échevins ou des conseillers communaux siégeant au sein de l'assemblée générale, du conseil d'administration ou de l'organe délégué à la gestion journalière de l'asbl.

Les représentants indirects de la commune sont, par contre, ceux qui ne disposent pas d'un mandat politique au sein de la commune, mais qui sont désignés, d'une façon quelconque, par les autorités communales pour siéger au sein de l'assemblée générale, du conseil d'administration ou de l'organe délégué à la gestion journalière.

Critère 3 : Le troisième critère est libellé comme suit : « la commune prend en charge la majeure partie du déficit structurel de l'ASBL ou du passif de liquidation. »

Ce troisième critère est le plus complexe à appréhender.

Aussi, il convient de définir le « déficit » (a), le « déficit structurel » (b), ce qu'il faut entendre par « la majeure partie » du déficit structurel (c) et enfin par « prise en charge de la majeure partie du passif de liquidation » (d).

a) Le déficit

Le législateur n'a pas défini le déficit structurel dans le contexte des asbl communales.

Lorsque le législateur ne définit pas une expression employée dans un texte législatif, et que les travaux préparatoires n'éclaircissent pas davantage le sens et la portée de cette expression, il y a lieu de l'interpréter en tenant compte de son sens usuel (voir Conseil d'Etat, n°223.400 du 6 mai 2013 ; Conseil d'Etat, n°228.750 du 14 octobre 2014).

Volgens de eerste definitie uit het woordenboek van de Académie française is een tekort het “bedrag aan contant geld of kredieten dat ontbreekt in een overheidskas of privékas om de rekeningen sluitend te maken tussen de ontvangsten en de uitgaven” (vrije vertaling), en op het vlak van overheidsfinanciën is het ‘begrotingstekort’ ‘het overschot van de uitgaven ten opzichte van de inkomsten’ (vrije vertaling).

Interpretatie:

Daaruit kunnen we afleiden dat het tekort, in de gewoone betekenis van deze term, boekhoudkundig of budgettair kan zijn.

Het zal boekhoudkundig zijn als het in de rekeningen van de vzw verschijnt (hoofdzakelijk in de resultatenrekening). Het zal budgettair zijn als het verschijnt in het budget van de vzw.

Aangezien het budget er noodzakelijkerwijs komt vooraleer de rekeningen worden opgesteld, **moet bij voorrang onderzocht worden of de gemeente zich ertoe verbindt een tekort aan te zuiveren in het budget van de vzw.**

Het is niet noodzakelijk dat de gemeente zich er uitdrukkelijk toe verbindt het begrotingstekort van de vzw op zich te nemen. **Het volstaat dat de gemeente dit de facto op zich neemt.**

Als de enige ontvangst in de begroting van een vzw telkens weer (infra) een gemeentelijke subsidie is, lijkt het geen twijfel dat deze vzw als een gemeentelijke vzw betiteld moet worden, aangezien de gemeente “het grootste deel van haar structurele tekort” op zich neemt. De geplande activiteiten van de vzw zijn in dit voorbeeld immers duidelijk verlieslatend zonder de gemeentelijke subsidie.

Er kan evenwel blijken dat, ondanks een begroting in evenwicht, de jaarrekeningen van de vzw een verlies laten uitschijnen. De beslissing van een gemeente om aan een vzw een subsidie toe te kennen zodat ze haar activiteiten kan voortzetten ondanks dit verlies, en er dus voor te zorgen dat de vzw blijft bestaan, kan er ook toe leiden dat het stelsel van de gemeentelijke vzw's wordt toegepast.

Tenslotte, aangezien het opmaken van de begroting van een vzw niet gereguleerd is, zou het kunnen dat de volledige inbreng van de gemeente in de vzw niet duidelijk vermeld wordt in de begroting. Het spreekt voor zich dat deze omstandigheid, namelijk de leemten in de begroting van de vzw, er niet toe kan leiden dat de kwalificatie als gemeentelijke vzw afgewezen wordt. Als er op basis van andere elementen dan de begroting wordt vastgesteld dat de gemeente het grootste deel van het structurele tekort van de vzw op zich neemt, kan de vzw dus als een gemeentelijke vzw gekwalificeerd worden.

b) Het “structureel” tekort

“Structuur” wordt gedefinieerd als de “organisatie van de delen van een systeem, die samenhang verschaft en er de permanente eigenschap van is” (Larousse, vrije vertaling).

Wat het adjectief “structureel” betreft, dit wordt gedefinieerd als “wat behoort tot de structuren die eronder vallen” (Larousse, vrije vertaling).

Interpretatie:

Om “structureel” te zijn, moet het tekort dat de gemeente aanzuivert dan op zijn minst **terugkerend zijn en de organisatie van activiteiten beïnvloeden die essentieel zijn voor het bereiken van het maatschappelijk doel van de vzw.**

Financiële of materiële steun zal daarom niet in aanmerking worden genomen voor een specifiek of bijkomend project van de vzw, die haar essentiële activiteiten niet ondersteunt.

Om te bepalen of de gemeente het ‘structurele’ tekort van de vzw op zich neemt, is het dus een kwestie van:

1° Om eerst na te gaan of de activiteit of activiteiten met betrekking tot gemeentelijke steun **noodzakelijk zijn voor het bereiken van het maatschappelijk doel van de vzw.**

2° Om te bepalen of deze ondersteuning als terugkerend kan worden aangemerkt. In dit laatste opzicht zal ik, behalve in door de gemeente of de vzw aangevoerde bijzondere omstandigheden, van mening zijn dat de aanname van het structurele tekort terugkerend is wanneer het zich twee jaar op rij voordoet.

Quid met het rekening houden met de zogenaamde “werkingsubsidies”?

Bovendien is het duidelijk dat een vzw niet kan functioneren zonder over voldoende middelen te beschikken op het gebied van infrastructuur, personeel en uitrusting. De subsidies die betrekking hebben op de middelen van de vzw, die kunnen worden aangemerkt als “werkingsubsidies”, zijn van nature subsidies die tot doel hebben de vzw in staat te stellen de activiteiten voort te zetten die uit haar sociaal doel voortvloeien.

Selon la 1ère définition figurant au dictionnaire de l’Académie française, le déficit est le « montant de ce qui manque en espèces ou en crédit dans une caisse publique ou privée pour équilibrer les comptes entre les recettes et les dépenses. » et, dans la matière des finances publics, le déficit « budgétaire » est « l’excédent des dépenses sur les recettes ».

Interprétation :

Il s’en déduit que le déficit peut, au sens usuel que recouvre ce terme, être comptable ou budgétaire.

Il sera comptable lorsqu’il apparaîtra dans les comptes de l’asbl (principalement au compte de résultat). Il sera budgétaire lorsqu’il apparaîtra dans le budget de l’asbl.

Le budget intervenant nécessairement avant l’établissement des comptes, **il convient d’examiner en priorité si la commune s’engage à combler un déficit qui apparaît dans le budget de l’asbl.**

Il n’est **pas nécessaire que la commune s’engage explicitement** à prendre en charge le déficit budgétaire de l’asbl. **Il suffit que de facto celui-ci soit pris en charge par celle-ci.**

Ainsi, lorsque, de manière récurrente (*infra*), la seule recette prévue au budget d’une asbl est une subvention communale, il n’est pas douteux que cette asbl doit être qualifiée d’asbl communale au motif que « la majeure partie de son déficit structurel » est prise en charge par la commune. Les activités projetées de l’asbl sont, en effet, dans cet exemple, manifestement déficitaires en cas d’absence de la subvention communale.

Il pourrait toutefois s’avérer que, nonobstant un budget à l’équilibre, les comptes annuels de l’asbl fassent apparaître une perte. La décision d’une commune d’octroyer à l’asbl une subvention afin de permettre à l’asbl de poursuivre ses activités nonobstant cette perte, et donc d’assurer le caractère pérenne de l’asbl, peut elle aussi conduire à l’application du régime des asbl communales.

Enfin, dès lors que la confection du budget d’une asbl n’est pas réglementée, il se pourrait que le budget ne mentionne pas clairement l’ensemble des apports de la commune à l’asbl. Il va de soi que cette circonstance, à savoir le caractère lacunaire du budget de l’asbl, ne peut conduire à écarter la qualification d’asbl communale. Aussi, lorsqu’il sera constaté, sur base d’autres éléments que le budget, que la commune prend en charge la majeure partie du déficit structurel de l’asbl, celle-ci pourra être qualifiée d’asbl communale.

b) Le déficit « structurel »

La « structure » se définit comme l’« organisation des parties d’un système, **qui lui donne sa cohérence et en est la caractéristique permanente** » (Larousse).

Quant à l’adjectif « structurel », il se définit comme ce « qui appartient aux structures, qui en relève » (Larousse).

Interprétation :

Par conséquent, pour être « structurel », le déficit comblé par la commune devra à tout le moins **être récurrent et affecter l’organisation des activités essentielles à la réalisation de l’objet social de l’asbl.**

Il ne sera donc pas tenu compte d’un soutien financier ou matériel à un projet ponctuel ou accessoire de l’asbl, qui ne vient pas soutenir l’essentiel de ses activités.

Afin de déterminer si la commune prend en charge le déficit « structurel » de l’asbl, il s’agira donc:

1° D’examiner dans un premier temps, si la ou les activité(s) concernée(s) par le soutien communal sont **nécessaires à la réalisation de l’objet social de l’asbl.**

2° De déterminer si ce soutien peut être qualifié de récurrent. A ce dernier égard, je considérerai, sauf circonstance particulière invoquée par la commune ou l’asbl, que la prise en charge du déficit structurel est récurrente lorsqu’elle se présente deux années de suite.

Quid de la prise en compte des subventions dites « de fonctionnement » ?

Par ailleurs, à l’évidence, une asbl ne peut fonctionner sans disposer des ressources suffisantes en termes d’infrastructures, de personnel et d’équipements. Les subventions qui portent sur les ressources de l’asbl, que l’on peut qualifier de « subventions de fonctionnement », sont par nature des subventions dont l’objectif est de permettre à l’asbl de poursuivre les activités qui découlent de son objet social.

Als zodanig zullen ze altijd in aanmerking worden genomen bij de beoordeling van het aandeel van het structurele tekort dat door de gemeente wordt gedragen.

Ten slotte ben ik van mening dat "het dragen van het grootste deel van het structurele tekort of het vereffeningspassief" niet alleen mag worden beoordeeld in het licht van de zuiver financiële steun die de gemeente aan de vzw verleent. Het kunnen ook andere vormen van steun of voordeel zijn die door de gemeente worden verleend.

Met andere woorden, alle gemeentelijke subsidies zullen in aanmerking worden genomen om het "relatieve gewicht" van gemeentelijke steun voor de goede werking van de vzw in te schatten.

Ik zal ook verwijzen naar de definitie van de subsidie zoals die is vastgelegd in artikel 2 van de wet van 14 november 1983 betreffende de controle op de toekenning en op de aanwending van sommige toelagen, namelijk "elke tegemoetkoming, elk voordeel of elke hulp, ongeacht de vorm of de benaming ervan, met inbegrip van de zonder interest verleende terugvorderbare voorschotten, toegekend ter bevordering van voor het algemeen belang dienstige activiteiten [...]".

Om het relatieve gewicht van een "niet-financiële" toelage te bepalen, zal deze in geldwaarde moeten worden geëvalueerd. Zo is bijvoorbeeld de terbeschikkingstelling van een gemeentelijk ambtenaar voor een periode van een jaar gelijk aan het brutobedrag van het jaarsalaris, vermeerderd met de bijdragen die door de vzw zouden moeten worden gedragen indien zij zelf een werknemer zou hebben ingehuurd om de werkzaamheden uit te voeren die van de haar ter beschikking gestelde gemeentambtenaar worden verwacht.

Wanneer de gemeente de vzw niet langer steunt door het grootste deel van haar structurele tekort te dragen, en dat deze vzw bovendien niet is opgericht op basis van een besluit van de gemeenteraad of dat de gemeente geen effectief lid is, verliest de vzw haar gemeentelijk karakter. Om ervoor te zorgen dat mijn diensten de "perimeter" substantiële wijziging van de terugkerende toelagen die aan een gemeentelijke vzw worden verleend om haar structurele tekort te dekken, wordt aangemeld bij de Directie Algemene en Juridische Zaken van Brussel Plaatselijke Besturen (dagj@gob.brussels) van gemeentelijke vzw's up-to-date houden, is het daarom van essentieel belang dat elke

c) Het "grootste deel" van het structurele tekort

De "structurele" financiering die de vzw nodig heeft, zoals hierboven gedefinieerd, heeft betrekking op de activiteiten van de vzw die nodig zijn voor het bereiken van haar sociale doel of op de middelen die nodig zijn voor haar werking.

Het zijn deze structurele financieringsbehoeften die het structurele tekort vormen dat de vzw moet compenseren met inkomsten die uit verschillende bronnen kunnen komen.

Interpretatie:

Als het grootste deel van deze ontvangsten - dat wil zeggen meer dan 50% ervan - afkomstig is van een gemeentelijke subsidie, zoals hierboven gedefinieerd, moet worden overwogen dat het "grootste deel" van het structurele tekort wordt gedragen door de gemeente.

Rekening houdend met de ontwikkelingen onder de punten a), b) en c), kunnen de volgende voorbeelden worden gegeven:

Fictief voorbeeld 1:

Een vzw met als maatschappelijk doel de bevordering van sport binnen het grondgebied van de gemeente (de vzw is geen door de Franse Gemeenschap erkend sportcentrum).

De gemeente is geen effectief lid van de vzw.

De vzw voorziet in haar begroting voor 2020 globale uitgaven voor een bedrag van 100.000 euro.

De vzw heeft "eigen" inkomsten, dat wil zeggen inkomsten gegenereerd door haar activiteiten, die 30.000 euro bedragen.

Laten we aannemen dat ze van X een subsidie van 30.000 euro krijgt voor het onderhoud van de haar ter beschikking gestelde sportinfrastructuur en van de gemeente een subsidie van 40.000 euro voor de organisatie van de sportactiviteiten van de gemeentescholen.

Dit evenwichtige budget van de vzw heeft gedurende 3 jaar dezelfde kenmerken.

De twee subsidies die aan de vzw zijn toegekend, maken het mogelijk activiteiten te financieren die nodig zijn om haar maatschappelijk doel te bereiken: het onderhoud van de sportinstallaties die ze beheert en de organisatie van sportactiviteiten. Zonder deze subsidies zou de vzw haar maatschappelijk doel niet kunnen verwezenlijken.

A ce titre, elles seront toujours prises en considération dans le cadre de l'évaluation de la part du déficit structurel prise en charge par la commune.

Enfin, je considère que « la prise en charge de la majeure partie du déficit structurel ou du passif de liquidation » ne doit pas être uniquement appréciée au regard du soutien purement financier que la commune apporte à l'asbl. Il peut également s'agir d'autres formes d'aide ou d'avantage accordé par la commune.

Autrement dit, toutes les subventions communales seront prises en compte pour évaluer le « poids relatif » du soutien communal au bon fonctionnement de l'asbl.

Aussi, je me référerai à la définition de la subvention telle qu'elle est établie par l'article 2 de la loi du 14 novembre 1983 relative au contrôle de l'octroi et de l'emploi de certaines subventions, à savoir « toute contribution, avantage ou aide, quelles qu'en soient la forme ou la dénomination, en ce compris les avances de fonds récupérables consenties sans intérêts, octroyées en vue de promouvoir des activités utiles à l'intérêt général [...] ».

Afin de déterminer le poids relatif d'une subvention « non financière », il s'agira d'évaluer celle-ci en termes monétaires. Ainsi, par exemple, la mise à disposition d'un agent communal pour une durée d'un an équivaut au montant brut du salaire annuel, auquel il convient d'ajouter les cotisations qui auraient été à charge de l'asbl si elle avait elle-même engagé un employé pour effectuer le travail attendu de l'agent communal mis à sa disposition.

Lorsque la commune cesse de soutenir l'asbl en prenant en charge la majeure partie de son déficit structurel, et que par ailleurs cette asbl n'a pas été créée sur base d'une décision du conseil communal ou que la commune n'en est pas membre effectif, l'asbl perd son caractère communal. Afin que mes services puissent tenir à jour le « périmètre » des asbl communales, il est donc indispensable que toute modification substantielle des subventions récurrentes accordées à une asbl communale en vue de prendre en charge son déficit structurel soit notifiée à la Direction des affaires générales et juridiques de Bruxelles Pouvoirs Locaux (dagj@sprb.brussels).

c) La « majeure partie » du déficit structurel

Le financement « structurel » dont l'asbl a besoin, tel qu'il a été défini ci-dessus, porte sur les activités de l'asbl nécessaires à la réalisation de son objet social ou sur les ressources nécessaires à son fonctionnement.

Ce sont ces besoins de financement structurel qui constituent le déficit structurel que l'asbl doit combler par des recettes qui peuvent provenir de diverses sources.

Interprétation :

Si la majeure partie de ces recettes – c'est-à-dire plus de 50% d'entre elles – provient d'une subvention communale, telle qu'elle a été définie ci-dessus, il faudra considérer que la « majeure partie » du déficit structurel est prise en charge par la commune.

En tenant compte des développements figurant sous les points a), b) et c), les exemples suivants peuvent être donnés :

Exemple fictif 1

Une asbl dont l'objet social est la promotion du sport dans le cadre territorial de la commune (l'asbl n'est pas un centre sportif agréé par la Communauté française).

La commune n'est pas membre effectif de l'asbl.

L'asbl prévoit dans son budget 2020 des dépenses globales pour un montant de 100.000 euros.

L'asbl dispose de recettes « propres », c'est-à-dire des recettes générées par ses activités, s'élevant à 30.000 euros.

Admettons qu'elle bénéficie d'un subside de 30.000 euros accordé par X pour l'entretien des infrastructures sportives mises à sa disposition et d'un subside de 40.000 euros accordé par la commune pour l'organisation des activités sportives des écoles communales.

Cet équilibre budgétaire de l'asbl présente les mêmes caractéristiques depuis 3 ans.

Les deux subsides accordés à l'asbl permettent à celle-ci de financer des activités nécessaires à la réalisation de son objet social : l'entretien des installations sportives dont la gestion lui est confiée et l'organisation d'activités sportives. Sans ces subsides, l'asbl ne pourrait accomplir son objet social.

In dit voorbeeld bedraagt het structurele tekort van de vzw dus 70.000 euro.

De gemeente neemt echter jaarlijks 40.000 euro daarvan op zich. Ze neemt dus 57% van het structurele tekort van de vzw op zich, en dus het grootste deel.

Deze vzw wordt beschouwd als een gemeentelijke vzw op grond van artikel 33, eerste lid, 3° van de ordonnantie.

Fictief voorbeeld 2:

Een vzw met als maatschappelijk doel het aanbieden van beroepsopleidingen aan werkzoekenden (de vzw beschikt over geen enkele erkenning).

De gemeente is geen effectief lid van de vzw.

De vzw voorziet in haar begroting voor 2020 globale uitgaven voor een bedrag van 100.000 euro. 20.000 euro is voor buitengewone uitgaven, die verband houden met de uitzonderlijke organisatie van een jobbeurs in de gemeente.

De "eigen" inkomsten van de vzw bedragen 40.000 euro. De vzw ontvangt al 10 jaar lang een subsidie van 40.000 euro per jaar van X. Ook ontvangt zij in 2020 deze subsidie van 40.000 euro.

De gemeente kent de vzw een subsidie van 20.000 euro toe om de kosten te dekken voor de organisatie van de jobbeurs in 2020.

Deze vzw wordt niet beschouwd als een gemeentelijke vzw, met dien verstande dat de door de gemeente toegekende subsidie ad hoc is en niet noodzakelijk is voor het bereiken van het maatschappelijk doel van de vzw. Hetzelfde zou gelden als de gemeente elk jaar een subsidie van 20.000 euro zou betalen voor de organisatie van een jobbeurs, op voorwaarde dat de organisatie van de jobbeurs een bijkomende activiteit van de vzw blijft, niet essentieel voor het bereiken van het maatschappelijk doel. Bovendien moet worden opgemerkt dat, zelfs als de organisatie van een jobbeurs moet worden beschouwd als een activiteit die nodig is om het maatschappelijk doel van de vzw te bereiken, de gemeente het grootste deel van het structureel tekort niet voor haar rekening neemt, aangezien ze slechts een derde ervan op zich neemt; bijgevolg kon ook in deze laatste hypothese de vzw niet beschouwd worden als gemeentelijke vzw op grond van artikel 33, eerste lid, 3° van de ordonnantie.

d) Het op zich nemen van het grootste deel van het vereffeningspassief

In de praktijk wordt niet vaak voldaan aan het criterium van het op zich nemen van het grootste deel van het vereffeningspassief. Het veronderstelt immers dat de statuten uitdrukkelijk vermelden dat de gemeente het grootste deel van het passief op zich zal nemen bij een vereffening van de vzw. Zonder een dergelijke vermelding moeten we immers vaststellen dat, zelfs als de gemeente de facto het vereffeningspassief van een vzw op zich neemt, die – bij wijze van hypothese – niet als een gemeentelijke vzw beschouwd zou kunnen worden aangezien ze dan immers in vereffening is.

Het criterium van het op zich nemen van het grootste deel van het vereffeningspassief zou in de praktijk niet vaak mogen voorkomen. Zonder een dergelijke vermelding moeten we immers vaststellen dat, zelfs als de gemeente de facto het vereffeningspassief van een vzw op zich neemt, die – bij wijze van hypothese – niet als een gemeentelijke vzw beschouwd zou kunnen worden aangezien ze dan immers in vereffening is.

ARTIKEL 34 - De verplichting om een voorafgaand verslag op stellen betreffende de efficiëntie van het gebruik van de vorm van de gemeentelijke vzw

Artikel 34 van de ordonnantie vereist de opstelling van een verslag waarin wordt aangetoond dat "de gedelegeerde opdracht of opdrachten niet even efficiënt kan worden voldaan binnen de gemeente zelf of in een autonoom gemeentebedrijf".

Dans cet exemple, le déficit structurel de l'asbl s'élève donc à 70.000 euros.

Or la commune prend annuellement en charge 40.000 euros. Elle prend ainsi en charge 57% du déficit structurel de l'asbl, et donc sa majeure partie.

Cette asbl sera considérée comme une asbl communale sur la base de l'article 33, alinéa 1er, 3° de l'ordonnance.

Exemple fictif 2

Une asbl dont l'objet social est d'offrir des formations professionnelles aux personnes sans emplois (l'asbl ne bénéficie pas d'un quelconque agrément).

La commune n'est pas membre effectif de l'asbl.

L'asbl prévoit dans son budget 2020 des dépenses globales pour un montant de 100.000 euros. 20.000 euros constituent des dépenses extraordinaires, portant sur l'organisation exceptionnelle d'un salon de l'emploi au sein de la commune.

Les recettes « propres » de l'asbl s'élèvent à 40.000 euros. L'asbl perçoit chaque année depuis 10 ans une subvention accordée par X d'un montant de 40.000 euros. Elle percevra également cette subvention de 40.000 euros en 2020.

La commune accorde à l'asbl une subvention de 20.000 euros destinés à couvrir les frais résultant de l'organisation du salon de l'emploi dans le courant de l'année 2020.

Cette asbl ne sera pas considérée comme une asbl communale, étant entendu que la subvention accordée par la commune est ponctuelle et n'est pas nécessaire à la réalisation de l'objet social de l'asbl. Il en irait de même si la commune versait chaque année une subvention de 20.000 euros pour l'organisation d'un salon de l'emploi, pour autant que l'organisation du salon de l'emploi demeure une activité accessoire de l'asbl, non indispensable à la réalisation de son objet social. Par ailleurs, même si l'organisation d'un salon de l'emploi devait être considérée comme une activité nécessaire à la réalisation de l'objet social de l'asbl, il faudrait constater que la commune ne prendrait pas en charge la majeure partie du déficit structurel, puisqu'elle ne prend en charge qu'un tiers de celui-ci ; par conséquent, dans cette dernière hypothèse également, l'asbl ne pourrait être qualifiée d'asbl communale sur la base de l'article 33, alinéa 1er, 3° de l'ordonnance.

d) La prise en charge de la majeure partie du passif de liquidation

Le critère de la prise en charge de la majeure partie du passif de liquidation ne devrait pas être rencontré souvent en pratique. En effet, il suppose que les statuts mentionnent expressément que la commune prendra en charge la majeure partie du passif en cas de liquidation de l'asbl. A défaut d'une telle mention, il faut en effet constater que, même si la commune prenait de facto en charge le passif de liquidation d'une asbl, celle-ci ne pourrait – par hypothèse – être qualifiée d'asbl communale dès lors qu'elle se trouverait, précisément, en cours de liquidation.

ARTICLE 34 - L'obligation d'établir un rapport préalable relatif à l'efficacité du recours à la forme de l'asbl communale

L'article 34 de l'ordonnance impose l'élaboration d'un rapport démontrant « pour quelles raisons la ou les missions confiées [à l'asbl] ne peuvent pas être satisfaites de manière aussi efficiente au sein de la commune elle-même ou au sein d'une régie communale autonome. ».

Interpretatie

Deze verplichting wordt alleen opgelegd "wanneer de gemeente beslist een vzw op te richten of hierin te participeren". Deze bepaling heeft geen terugwerkende kracht en legt de opstelling van een verslag zoals bedoeld in artikel 34 van de ordonnantie dus niet op wanneer de vzw door de gemeente is opgericht vóór de inwerkingtreding van de ordonnantie of wanneer de gemeente heeft besloten eraan deel te nemen vóór deze inwerkingtreding.

ARTIKEL 36, §§ 1 en 2 – Vertegenwoordiging van beide geslachten

De bepaling: "Art. 36. § 1. De gemeenteraad stelt de vertegenwoordigers van de gemeente in de algemene vergadering van de gemeentelijke vzw aan.

Ten minste een derde van de vertegenwoordigers zijn niet van hetzelfde geslacht.

§ 2. Minstens een derde van de leden van de raad van bestuur wordt aangesteld door de algemene vergadering op voordracht van de gemeenteraad of van de leden van de algemene vergadering die door de gemeenteraad zijn aangewezen.

De raad van bestuur mag niet voor meer dan twee derde bestaan uit leden van hetzelfde geslacht. De gemeenteraad kan de algemene vergadering verzoeken de aanstellingen te herroepen die op grond van hun voorstellen zijn gebeurd.

Wanneer politieke fracties die deel uitmaken van de gemeenteraad niet vertegenwoordigd zijn, wordt de raad van bestuur uitgebreid met een bestuurderszetel. De bijkomende zetel wordt aan een niet-vertegenwoordigde fractie uit de oppositie toegewezen, voor zover de samenstellende delen van die fractie elk individueel de democratische beginselen en regels aanvaarden en zich daaraan houden."

Zoals blijkt uit de woorden die worden gebruikt in artikel 36, § 1, tweede lid, zijn alleen de vertegenwoordigers van de gemeente binnen de algemene vergadering onderworpen aan de regel volgens welke "ten minste een derde van de vertegenwoordigers van het andere geslacht is".

Hetzelfde geldt niet voor de raad van bestuur, die wat hem betreft – in zijn geheel – niet meer dan twee derde van de leden van hetzelfde geslacht kan omvatten.

Interpretatie:

Het verschil tussen de samenstellingsregels van de algemene vergadering en van de raad van bestuur, voor zover zij een minimale vertegenwoordiging van beide geslachten willen waarborgen, wordt zeker verklaard door het feit dat de samenstelling van de algemene vergadering van een vzw, die minstens uit alle effectieve leden moet bestaan, rechtstreeks verband houdt met de vrijheid van vereniging, gewaarborgd door de Grondwet en verschillende internationale instrumenten. De vrijheid van vereniging die de eventuele partners van de gemeente binnen de gemeentelijke vzw genieten, lijkt mij moeilijk te rijmen met voornoemde regel.

ARTIKEL 38 - De verplichting om een beheersovereenkomst op te stellen wanneer meer dan 50% van het budget van de gemeentelijke vzw gedekt wordt door een subsidie van de gemeente

De bepaling: "Art. 38. De gemeente sluit een overeenkomst met de gemeentelijke vzw waarvan minstens 50 % van het budget gedekt wordt door een gemeentelijke subsidie."

Interpretatie:

Zoals ik al heb vermeld in verband met de interpretatie van de uitdrukking "het op zich nemen van het structurele tekort", is het begrip 'subsidie' gebaseerd op de definitie van subsidie in artikel 2 van de wet van 14 november 1983. De rechtszekerheid vereist namelijk dat in een gegeven context hetzelfde woord bij elk gebruik een identieke definitie krijgt. Ook op het gebied van gemeentelijk recht kan het begrip subsidie niet meerdere definities hebben.

Interprétation

Cette obligation n'est imposée que « lorsque la commune décide de créer ou de participer à une ASBL ». Cette **disposition ne rétroagit pas** et n'impose donc pas, lorsque l'asbl a été créée par la commune avant l'entrée en vigueur de l'ordonnance, ou lorsque la commune a décidé d'y participer avant cette entrée en vigueur, l'élaboration d'un rapport tel que celui visé à l'article 34 de l'ordonnance.

ARTICLE 36 §§ 1 et 2 – Représentation des deux sexes

La disposition : « Art. 36. § 1er. Le conseil communal désigne les représentants de la commune au sein de l'assemblée générale de l'ASBL communale.

Au moins un tiers des représentants sont de sexe différent.

§ 2. Au moins un tiers des membres du conseil d'administration sont désignés par l'assemblée générale sur proposition du conseil communal ou sur proposition des membres de l'assemblée générale désignés par le conseil communal.

Le conseil d'administration ne peut comporter plus de deux tiers de membres du même sexe. Le conseil communal peut demander à l'assemblée générale de révoquer les désignations faites sur la base de leurs propositions.

En cas d'absence de représentation de groupes politiques représentés au conseil communal, le conseil d'administration se voit augmenté par un siège d'administrateur. Le siège supplémentaire est octroyé à un groupe non représenté issu de l'opposition pour autant que les composantes de ce groupe acceptent, chacune individuellement, les principes et les règles de la démocratie et s'y conforment. »

Ainsi qu'il ressort des termes employés à l'article 36, § 1er, alinéa 2, seuls les représentants de la commune au sein de l'assemblée générale sont soumis à la règle selon laquelle « au moins un tiers des représentants sont de sexe différent ».

Il n'en va pas de même s'agissant du conseil d'administration qui, pour ce qui le concerne, ne peut comporter – dans son ensemble – plus de deux tiers de membres du même sexe.

Interprétation :

La différence entre les règles de composition de l'assemblée générale et du conseil d'administration, en ce qu'elles visent à garantir une représentation minimale des deux sexes, s'explique assurément par le fait que la composition de l'assemblée générale d'une asbl, composée à tout le moins de l'ensemble des membres effectifs, est en rapport immédiat avec la liberté de s'associer, garantie par la Constitution et divers instruments internationaux. La liberté d'association dont jouissent les éventuelles partenaires de la commune au sein de l'asbl communale me paraît difficilement conciliable avec la règle susmentionnée.

ARTICLE 38 - L'obligation d'établir une convention de gestion lorsque plus de 50% du budget de l'asbl communale est couvert par une subvention de la commune

La disposition : « Art. 38. La commune conclut une convention avec l'ASBL communale dont 50 % au moins du budget est couvert par subvention communale. »

Interprétation :

Ainsi que je l'ai mentionné à propos de l'interprétation de l'expression « prise en charge du déficit structurel », la notion de subvention est calquée sur la définition de la subvention donnée par l'article 2 de la loi du 14 novembre 1983. La sécurité juridique commande, en effet, que dans un contexte donné, un même mot reçoive une définition identique lors de chaque utilisation. Aussi, dans le domaine du droit communal, la notion de subvention ne saurait revêtir plusieurs définitions.

Men kan dus niet uitsluitend rekening houden met subsidies van financiële aard.

Bovendien zijn de vzw's die onder deze verplichting vallen alleen de gemeentelijke vzw's. Daarom moet met voorrang worden nagegaan of de vzw kan worden beschouwd als een gemeentelijke vzw.

Indien nodig wordt, eerst en vooral ten aanzien van het budget van de vzw, gekeken of minimaal 50% van de inkomsten afkomstig is van een gemeentelijke subsidie. **Dit houdt in dat de oorsprong van de ontvangsten duidelijk vermeld is in de begroting van de gemeentelijke vzw, en dat de ontvangsten van de gemeente op zijn minst onderscheiden worden van de andere ontvangsten.**

Zelfs al moet de begroting van een vzw niet voldoen aan een strikt reglementair kader, dan nog moet ze, als het om een gemeentelijke vzw gaat, opgemaakt worden op een dergelijke manier dat artikel 38 van de ordonnantie een nuttig gevolg kan hebben, dat wil zeggen door het **“gemeentelijke deel” van de globale ontvangsten van de vzw te verduidelijken.**

De verplichting tot het sluiten van een overeenkomst geldt zodra de gemeente minimaal 50% van de begroting op zich neemt.

De gemeente en de vzw kunnen de duur van de overeenkomst bepalen. Als de gemeente overweegt slechts uitzonderlijk minstens 50% van de verwachte ontvangsten van de vzw te dekken, kan ze bijgevolg de vzw een overeenkomst van slechts een jaar voorstellen. Als de gemeente tijdens de uitvoering van de overeenkomst zou stoppen de verwachte jaarlijkse ontvangsten van de vzw voor minstens 50% te dekken, dan verbreekt dit daarom de overeenkomst niet.

Artikel 38 van de ordonnantie geeft immers enkel aan in welke situatie de gemeente en de vzw een overeenkomst moeten sluiten, maar heeft niet tot gevolg dat, tegen de wil van de partijen in, de overeenkomst wordt beëindigd zodra de financiering van de gemeente niet langer de voornoemde drempel bereikt.

ARTIKEL 41 – De uitgesloten vzw's

De bepaling: “Deze titel geldt niet voor vzw's die zijn opgericht krachtens een specifiek wettelijk kader.”

Interpretatie:

Het lijkt eenvoudig, maar de formule vereist toch meerdere verduidelijkingen:

Ook al is de wetgever in dit opzicht niet erg welbespraakt, lijkt het vanzelfsprekend dat het wettelijk kader waarin de vzw valt - die bij wijze van hypothese als gemeentelijke vzw had kunnen worden gekwalificeerd - “voldoende” volledig moet zijn .

Op zijn minst moeten binnen dit specifieke wettelijke kader de opdrachten van algemeen belang omschreven worden die de vzw moet vervullen, alsook de wijze waarop de correcte uitvoering van deze opdrachten gecontroleerd zal worden in het licht van dit wettelijke kader. Bij gebrek aan deze minimale consistentie kan redelijkerwijs niet worden beweerd dat de vzw is opgericht “krachtens een specifiek wettelijk kader”. Verder stel ik vast dat de meeste vzw's strikt genomen niet zijn “opgericht krachtens een specifiek wettelijk kader”, maar dat ze, meestal, zijn opgericht om te voldoen aan wettelijke voorwaarden om de erkenning of goedkeuring door een overheidsinstelling te kunnen verkrijgen.

Dit is het geval bij culturele centra waarvan de “oprichters” willen dat ze een “erkenning” krijgen van de Franse Gemeenschap; dit geldt ook voor vzw's die streven naar een erkenning als plaatselijk sportcentrum, enz.

Deze vzw's zullen in werkelijkheid pas aan een specifiek wettelijk kader worden onderworpen nadat ze zijn erkend door de overheidsinstantie die verantwoordelijk is voor het onderzoek of aan de wettelijke voorwaarden is voldaan, en dit wettelijk kader zal niet langer op hen van toepassing zijn in geval van intrekking of verval van de erkenning. **Als dergelijke vzw's een gemeentelijk karakter hebben, zullen ze dan ook slechts uitgesloten worden van het toepassingsgebied van de ordonnantie tijdens de periode waarin de erkenning of goedkeuring “van kracht” is.**

Il ne s'agit donc pas de tenir compte exclusivement des subventions de nature financière.

Par ailleurs, les asbl visées par cette obligation sont uniquement les asbl communales. Il y a donc lieu d'examiner en priorité si l'asbl peut être qualifiée d'asbl communale.

Le cas échéant, on examinera, prioritairement au regard du budget de l'asbl, si au moins 50% des recettes proviennent d'une subvention communale. **Ceci implique que le budget de l'asbl communale fasse apparaître clairement l'origine des recettes et, qu'à tout le moins, les recettes provenant de la commune soient distinguées des autres recettes.**

Par conséquent, quand bien même le budget d'une asbl ne doit pas respecter un cadre réglementaire strict, encore faut-il, lorsqu'il s'agit d'une asbl communale, que celui-ci soit élaboré de manière telle que l'article 38 de l'ordonnance puisse être doté d'un effet utile, c'est-à-dire **en mettant clairement en avant la « part communale » dans les recettes globales de l'asbl.**

L'obligation de conclure une convention est d'application dès que la commune prend en charge au moins 50% du budget.

Il est loisible à la commune et à l'asbl de fixer la durée de la convention. Par conséquent, si la commune n'envisage de couvrir que de manière exceptionnelle au moins 50% des recettes escomptées de l'asbl, elle peut se limiter à proposer à l'asbl une convention d'une durée d'un an. Si, au cours de l'exécution de la convention, la commune devait cesser de couvrir les recettes annuelles escomptées de l'asbl à hauteur d'au moins 50%, il n'en demeurerait pas moins que la convention ne serait pas pour autant rompue.

En effet, l'article 38 de l'ordonnance se borne à indiquer dans quelle situation la commune et l'asbl doivent conclure une convention, mais il n'a pas pour effet que, contrairement à la volonté des parties, la convention prenne fin au moment où le financement de la commune n'atteint plus le seuil précité.

ARTICLE 41 - Les asbl exclues

La disposition : « Art. 41. Le présent titre ne s'applique pas aux ASBL qui sont créées en vertu d'un cadre légal spécifique. »

Interprétation :

Sous une apparente simplicité, la formule appelle plusieurs éclaircissements :

Même si le législateur n'est pas très disert à cet égard, il semble évident que le cadre légal dans lequel s'inscrit l'asbl - qui, par hypothèse, aurait pu être qualifiée d'asbl communale - doit être « suffisamment » complet.

A tout le moins doivent être définies, au sein de ce cadre légal spécifique, les missions d'intérêt général que doit accomplir l'asbl ainsi que la manière dont la correcte exécution de ces missions sera contrôlée au regard dudit cadre légal. A défaut de cette consistance minimale, il ne pourra être raisonnablement soutenu que l'asbl a été créée « en vertu d'un cadre légal spécifique ». Par ailleurs, je constate que la plupart des asbl ne sont pas, à proprement parler, « créées en vertu d'un cadre légal spécifique », mais qu'elles sont, le plus souvent, créées dans le but de répondre à des conditions légales dont la réunion permet une reconnaissance ou un agrément par une autorité publique.

Ainsi en va-t-il des centres culturels dont les « créateurs » souhaitent qu'ils obtiennent la « reconnaissance » de la Communauté française ; ainsi en va-t-il également des asbl qui ambitionnent d'obtenir un agrément en tant que centre sportif local, etc ... .

Ces asbl ne se verront, en réalité, appliquer un cadre légal spécifique qu'à compter de leur reconnaissance par l'autorité publique chargée d'examiner si les conditions légales sont réunies, et ce cadre juridique ne leur sera plus applicable en cas de retrait ou d'échéance de la reconnaissance. **Aussi, de telles asbl, lorsqu'elles présentent un caractère communal, ne seront effectivement exclues du champ d'application de l'ordonnance qu'au cours de la période durant laquelle la reconnaissance ou l'agrément est « en vigueur ».**

In tegenstelling tot wat uitdrukkelijk voorzien is voor gemeentelijke vzw's, worden de meergemeentelijke vzw's bedoeld in titel 6 van de ordonnantie niet uitdrukkelijk uitgesloten van het toepassingsgebied ervan als ze zijn "opgericht krachtens een specifiek wettelijk kader". Ik zal binnenkort aan het Parlement voorstellen de ordonnantie te wijzigen in die zin dat de uitsluiting beoogd in artikel 41 van de ordonnantie uitgebreid wordt naar de meergemeentelijke vzw's opgericht krachtens een specifiek wettelijk kader.

De Minister belast met de Plaatselijke besturen,
B. CLERFAYT

Au contraire de ce qui est expressément prévu à propos des asbl communales, les asbl pluricommunales visées au titre 6 de l'ordonnance ne sont pas expressément exclues du champ d'application de celle-ci lorsqu'elles ont été « créées en vertu d'un cadre légal spécifique ». Je proposerai prochainement au Parlement de modifier l'ordonnance en ce sens que l'exclusion visée à l'article 41 de l'ordonnance soit étendue aux asbl pluricommunales créées en vertu d'un cadre légal spécifique.

Le Ministre en charge des Pouvoirs locaux,
B. CLERFAYT

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

[C – 2020/31045]

Omzendbrief met betrekking tot de laatste wilsbeschikking op het gebied van lijkbezorging, uitvaartplechtigheid en uitvaartcontract

AAN DE COLLEGES VAN BURGEMEESTER EN SCHEPEN VAN DE GEMEENTEN VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Dames,

Heren,

Overeenkomstig artikel 19 van de ordonnantie van 29 november 2018 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging 1, kan elke persoon tijdens zijn leven vrijwillig schriftelijk de burgerlijke stand van zijn gemeente informeren van zijn laatste wensen. Deze laatste wilsbeschikking kan betrekking hebben op het gebied van lijkbezorging, de bestemming van de assen, de aard van de uitvaartplechtigheid en de vermelding van het bestaan van een uitvaartcontract.

De modaliteiten van deze verklaring worden toegelicht in het besluit van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 14 mei 2020 tot vaststelling van de modaliteiten betreffende de laatste wilsbeschikking (*Belgisch Staatsblad* van 22 mei 2020)2.

In dit verband lijkt het nuttig om bepaalde verduidelijkingen te verstrekken over de procedure die moet worden gevolgd om de informatie in de laatste wilsbeschikking te verwerken.

Laatste wilsbeschikking

Elke persoon (de declarant) kan tijdens zijn leven vrijwillig en schriftelijk de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente in kennis stellen van zijn laatste wil. Deze laatste wilsbeschikking kan betrekking hebben op de wijze van lijkbezorging, de asbestemming, het ritueel van de uitvaartplechtigheid, alsook over de vermelding van het bestaan van een uitvaartcontract.

De verklaring betreffende de laatste wilsbeschikking wordt ingediend door middel van een gedateerd en ondertekend geschrift, dat tegen ontvangstbewijs moet worden overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waar de declarant is ingeschreven in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregister.

Het geschrift vermeldt de achternaam, voornamen, geboorteplaats en -datum en het adres van de declarant. Onthoud op dit punt dat alle voornamen van de declarant in de aangifte moeten voorkomen.

Voor het gemak van de verwerking is het ook belangrijk dat het identificatienummer in het Rijksregister van de declarant op deze wilsbeschikking staat.

In principe levert de declarant de wilsbeschikking persoonlijk af. Desalniettemin kan hij een derde mandateren om het door hem handgeschreven en gedateerd geschrift op zijn naam in te dienen.

Als de belanghebbende het geschrift met zijn eigen hand invult, is de handtekening voldoende.

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

[C – 2020/31045]

Circulaire relative à la déclaration des dernières volontés en matière de mode de sépulture, de cérémonie funéraire et de contrat d'obsèques

AUX COLLEGES DES BOURGMESTRES ET ECHEVINS COMMUNES DE LA REGION DE BRUXELLES CAPITALE

Mesdames,

Messieurs,

En vertu de l'article 19 de l'ordonnance du 29 novembre 2018 sur les funérailles et sépultures 1, toute personne peut, au cours de sa vie, informer de son plein gré et par écrit l'officier de l'état civil de sa commune de ses dernières volontés. Cet acte de dernières volontés peut porter sur les modes de sépulture, la destination des cendres, la nature de la cérémonie funéraire, ainsi que la mention de l'existence d'un contrat d'obsèques.

Les modalités de cette déclaration sont explicitées dans l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 14 mai 2020 fixant les modalités relatives à l'acte de dernières volontés (*Moniteur belge* du 22 mai 2020) 2.

A ce sujet, Il paraît utile d'apporter certaines précisions sur la procédure à suivre pour traiter les informations contenues dans la déclaration de dernières volontés.

La déclaration de dernières volontés

Toute personne (le déclarant) peut, au cours de sa vie, informer de son plein gré et par écrit l'Officier de l'état civil de sa commune de ses dernières volontés. Cet acte de dernières volontés peut porter sur les modes de sépulture, sur la destination des cendres, sur la nature de la cérémonie funéraire, ainsi que sur l'existence d'un contrat d'obsèques.

La déclaration relative aux dernières volontés est introduite par un écrit daté et signé, remis contre récépissé à l'Officier de l'état civil de la commune de la Région de Bruxelles-Capitale où le déclarant est inscrit dans le registre de la population, dans le registre des étrangers ou dans le registre d'attente.

L'écrit indique les nom, prénoms, lieu et date de naissance ainsi que l'adresse du déclarant. Sur ce point, rappelons que tous les prénoms du déclarant doivent figurer dans la déclaration.

Il importe également que le numéro d'identification au Registre national du déclarant apparaisse sur cette déclaration et ce, par souci de facilité de traitement.

En principe, le déclarant remet en personne l'acte de dernières volontés. Il peut néanmoins mandater un tiers, dans un écrit daté et signé de sa main, à l'effet de remettre en son nom ledit document.

Si l'intéressé remplit le document de sa propre main, la signature suffit.